

ЕДНА ПОЛЕЗНА КНИГА

Радослав Радев. Българската възрожденска литература в училище. Т. 1.
Изд. "Славена", Варна, 1993. 260 с.

Доброжелателният тон, с който авторът на скоро излязлата книга "Българската възрожденска литература в училище" Радослав Радев говори в уводните бележки, е показателен, че той познава отблизо психическата и интелектуалната натовареност на българския учител по литература. Без да натрапва или да назидава, преподавателят по методика на литературното обучение във Великотърновския университет "Св. св. Кирил и Методий" се стреми и успява да подпомогне нелеката работа в часа по литература, като предлага методически варианти и задачи върху художествени текстове от Паисий до Ботев. Учителят може да гради уроците си, като ползува един голям обем от проблемни въпроси, задачи за работа над художествените творби, обобщителни въпроси, предложения за теми на съчиненията в часовете по развитие на писмената реч. На много места в изложението авторът подчертава препоръчителния характер на разработките си, което дава усещането, че учителят има един съветник, който подпомага, а не нарушава индивидуалните замисли, които ще улеснят ученика при възприемане на художествения текст според интересите и възможностите му. Авторът познава недостатъците на учебния процес в училище — не е тайна, че мнозина учители се предоверяват на интерпретацията на художествената литература от литературната критика, а не на собственото си читателско възприятие, което несъмнено всеки учител притежава в една или друга степен, подплатено със съответната научна подготовка. Радослав Радев формулира въпросите така, че позволяват на учителя да създаде техни варианти, защото авторът е успял да съхрани възможността да се влага личното отношение на интерпретатора и да се провокира неговото мислене.

Книгата отделя особено внимание на взаимовръзката между понятията земля, род, език и държава, на народопсихологическите черти на българина и стремежа на възрожденските ни поети и писатели да накарат съвременниците си да

прозрат ч о в е к а в себе си. Препоръчват се за сравнителен анализ творби, които обогатяват представата за движението на мотивите в българската литература.

Авторът обръща внимание на един особено силен момент в обучението, който, макар и познат, не е детайлно разработен от методологическа гледна точка. Това е проблемът за връзката между художествения текст и другите изкуства. Насоките са кратки, но дават идеи на учителя, който действително би проявил творческо мислене в построяването на интегралните уроци. Отделено е място и на проблема "Играта в изкуството — въображение, състезание, наслада". Радослав Радев намира опора за разработката му в народното творчество и оттам във възрожденската ни литература.

Авторът отделя подобаващо внимание и на Ботев — от магнетизма на физическата му красота и прозренията му за народа до вярата на поета в силата на българския характер. Ботевата поезия е разгледана в няколко теми: образа на бащата и майката, съдбовността на Ботевите поетически въпроси, любовта и любимата, хайдутството и оптимистичната теория на Ботев за българския характер, добро и зло, българската природа — среда и митология в поетическата идея на Ботев за спасяването на юнака, смъртта на Левски — мит и реалност. Те не изчерпват цялото многообразие от образи и идеи, но това още веднъж потвърждава казаното по-горе, че книгата е помощник на учителя и е в състояние да провокира у него нови идеи за работа.

В нашето трудно време, когато програмите се менят толкова често, критиците се отричат от една част от предишните си писания и търсят "нов прочит", начеващият учител по литература, а и неговият събрат с опит, имат пред себе си една книга, която с подобаващо уважение към работата им и с професионализъм обогатява възможността за интерпретация на възрожденските творби. Към основната книга са изготвени и две помагала с текстове за изучаване биографиите на възрожденските писатели и текстове за проблемно изучаване на българската възрожденска литература. Те разширяват полезрението на обучавания и му предлагат варианти и за самостоятелна подготовка.

За тези, които сега поемат по нелекия път на преподавателя по литература, книгата е ценен съветник, а за тези, които вече са извървели част от пътя, Радослав Радев е събеседник, който може да затвърди убеждението, че никога не е излишно да свериш посоката си с едно мислене, което се е посветило на идеята да бъде учител на учителите и заедно с тях на тези, които обичат и четат българската литература. Още повече че авторът сам казва в началото на книгата си, че се е ръководил при работата си от мисълта на Христо Ботев: "... преди сичко трябва да сме човеци, после вече българи и патриоти." Книгата дава сериозни основания да мислим, че работата в часовете по литература би помогнала да научим нашите деца да носят духовността на българи и патриоти, но преди всичко да бъдат човеци.

Румяна Манева